

הוויכוח עם המרגלים

לֹא נוֹכַל לַעֲלוֹת אֶל הָעָם כִּי חָזַק הוּא מִמֶּנּוּ (במדבר יג, לא)

לאחר שהמרגלים חזרו משליחותם והוציאו את דיבת הארץ רעה, סיכמו ואמרו¹: "לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו". חז"ל מפרשים², שבמילה "ממנו" התכוונו לקב"ה. כלומר, הם טענו שכביכול אין הקב"ה יכול לנצח את עמי כנען.

דברים אלה תמוהים. הרי בני־ישראל ראו את הניסים הגדולים שעשה להם הקב"ה במצרים, בים־סוף ובמדבר. איך הצליחו המרגלים לשכנעם שהקב"ה לא יוכל להתגבר על עמי כנען ולתת את הארץ לבני־ישראל?!

סוגר תוכנית
116115

נבהלו מהנפילים

הדבר יובן כאשר נתבונן ביתר עמקות במהלך הדברים המתואר בתורה. בתחילה אומרים המרגלים³ "כי עז העם היושב בארץ והערים בצורות גדולות מאוד" וכו'. בעקבות זאת נזעק כלב בן־יפונה ומכריז⁴: "עלה נעלה וירשנו אותה, כי יכול נוכל לה". רש"י מרחיב ומגלה, שכלב ציין את ניסי ה' כהוכחה, ששום דבר לא נבצר ממנו.

על כך קמים המרגלים ומשיבים: "לא נוכל לעלות אל העם, כי חזק הוא ממנו". הם טוענים, שניסי ה' במצרים ובמדבר אין בהם כדי להוכיח שהקב"ה יכול

סוגר תוכנית
116115

(1) במדבר יג, לא.

(2) רש"י, וראה גם לכוש על פירוש רש"י.

(3) במדבר יג, כח.

(4) שם. ל.

להתגבר על עמי כנען. הם מביאים ראייה לטענתם מה'נפילים' שראו בארץ⁵ –
 "ושם ראינו את הנפילים בני-ענק מן הנפילים".

מלאכים שנפלו

מי היו אותם 'נפילים'? מפרש רש"י: "מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים
 בימי דור אנוש". בכך מוסברת טענתם של המרגלים.

הם ידעו שכוח וגבורה גשמיים אין בהם ממש כלפי הקב"ה, אבל ב'נפילים'
 ראו כוחות רוחניים שאפילו הקב"ה אינו יכול לנצחם. עובדה היא, שמלאכים
 קדמונים אלה, שנפלו ממדרגתם, שרדו גם אחרי המבול⁷, ומכאן שאפילו הקב"ה
 עצמו אינו יכול להם⁶.

חששו ליפול

המרגלים היו, כידוע, ראשי השבטים, והם ידעו את גדולת ה'. מדוע לא רצו
 להיכנס לארץ-ישראל?

שורש טענתם טמון בעניין הנפילים: הנה, אמרו המרגלים, היו שני מלאכים
 טהורים, שירדו לעולם הזה מתוך כוונות נשגבות. ובכל-זאת, על-אף גדולתם
 וכוחם האלוקי, לא התגברו על חומריות העולם הזה ונפלו ממדרגתם ('נפילים'
 מלשון נפילה), עד שהגיעו לשיא השפל הרוחני והמוסרי. ואם כך אירע למלאכים,
 קל-וחומר לנו. לא נוכל לעמוד מול החומריות, ולכן כדאי שנישאר במדבר, שבו
 אנו מנותקים מהמולת העולם.

(5) שם, לג.

(6) ראה על-דרך-זה אלשיך פרשתנו כאן.

(7) ראה רש"י לך יד, יג "עוג שפלט מדור המבול". וראה פני דוד (להחיד"א) פרשתנו כאן (בשם הרי"ד) שהענקים
 (דפרשתנו) "מבני עוג יצאו" (ונולדו לאחר המבול).

כוחו של יהודי

על כך ענו יהושע וכלב⁸: "אם חפץ בנו ה'... אל תיראו את עם הארץ": אכן, מלאכים אינם מסוגלים להתמודד עם העולם הזה, אך אנו נעלים ממלאכים⁹, מכיוון שבנו חפץ ה'; בנו שורה נשמה אלוקית, ובכוחה להחדיר רוחניות אפילו בתוך הגשמיות, עד שהגשמיות עצמה תזדכך ותהיה 'דירה' לה'.

גדולתו של יהודי היא, שהוא יכול לעמוד גם מול הכוחות החזקים ביותר, ולא רק להתגבר עליהם ולנצחם, אלא אף להפוך אותם עצמם שיהיו כלי־שרת לעבודת הבורא.

(לקוטי שיחות כרך כח, עמ' 85)

(8) במדבר יד, ח"ט.

(9) ראה לקוטי תורה ברכה צח, סוף עמוד א. ובכמה מקומות באריכות.